

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2015. gada 14. maijā Nr.1-8/11

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja Sabiedriski konsultatīvajai padomei

Par likumprojektu

„Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums”

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk arī – KNAB) Sabiedriski konsultatīvā padome, lemjot jautājumu par likumprojekta „Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums” virzību, ir lūgusi Tiesībsarga likumā noteiktās kompetences ietvaros sniegt viedokli par šo likumprojektu.

Tiesībsarga likuma 11. panta 3. punkts nosaka, ka viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē.

Līdz ar to no tiesībsarga puses likumprojekts „Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums” vērtējams labas pārvaldības principa un no tā atvasināto principu aspektā.

Šajā sakarā jāuzsver, ka labas pārvaldības princips ir atvasināts no Latvijas Republikas Satversmes 1. panta noteikumiem, kas cita starpā paredz skaidras un efektīvas valsts pārvaldes nepieciešamību valstī, lai valsts iedzīvotājiem rastos pārlicība, ka:

- valsts pārvalde strādā sabiedrības interesēs;
- valsts pārvalde ir efektīva¹;
- valsts pārvalde negrauj sabiedrības uzticību valstij.

Vērtējot likumprojektu, aicinātu to analizēt no trīs aspektiem:

1) kā KNAB darbība ir noregulēta šobrīd un kādas sekas šis regulējums izraisa gan no tiesiskās skaidrības viedokļa, gan no sabiedrības interešu viedokļa;

¹ Eiropas tiesību zinātnē ir atzīts un arvien biežāk tiesību normu piemērošanā tiek izmantos *efektivitātes princips*. Sk. Šulmane Daiga, Tiesību normu efektivitātes problemātika un aktualitāte XX un XXI gadsimta tiesību socioloģijā, Bīriņu 2013.gada Konstitucionālas tiesībpolitikas semināra materiāls, 115., 116.lpp. Jēdziens „*efektīvs*” pēc savas būtības nozīmē kaut ko tādu, kas dod vajadzīgos rezultātus; tas ir kaut kas tāds, kas ir iedarbīgs. Efektivitāte ir noteiktas parādības kvalitātes pazīme. Efektivitātes kritēriji jeb nosacījumi, kuriem izpildoties, var izdarīt secinājumu par vajadzīgajiem un iedarbīgajiem rezultātiem, ir nosakāmi, vadoties no konkrētās lietas būtības.

2) kā vajadzētu būt noregulētai KNAB darbībai, ņemot vērā starptautiskajos dokumentos nostiprinātās prasības;

3) vai šis likumprojekts principiāli uzlabos esošo situāciju un vai tajā ir ņemts vērā starptautiskais noregulējums, pielāgojot to Latvijas valsts pārvaldes īpatnībām.

Uzskatu, ka, lemjot par likumprojekta virzību, ir būtiski sākumā vienoties, vai šo principu līmenī likumprojekts ir atbalstāms. Varētu norādīt uz virkni nepilnību no juridiskās tehnikas viedokļa (dublējas normu saturs, kas būtu precizējams; iestādes kompetence sajaukta ar tiesībām, kas ir nodalāmi; plašāk diskutējami abstrakti juridiski jēdzieni, piem., likumprojekta 4. pantā minētais jēdziens „būtiskas sekas” utt.). Protams, visi juridiski būtiskie jautājumi ir uzlabojami, taču šie jautājumi ir pakārtoti konceptuālam lēmumam. Tie ir risināmi vēlāk, kad atzīts, ka likumprojekts ir principiāli atbalstāms.

Pirms norādīt savus apsvērumus par likumprojektu, vēlos atzīmēt, ka līdz šim man ir nācies padziļināti analizēt KNAB priekšnieka vērtēšanas jautājumu. Šķietami vienkāršs jautājums no valsts pārvaldes viedokļa, taču KNAB likumā paredzētā noregulējuma vai arī noregulējuma trūkuma dēļ nācās secināt, ka tas gluži tā nav. Šībrīža KNAB likums no labas pārvaldības viedokļa ir nesakārtots – būtiskos jautājumos neskaidrs; neviennozīmīgi interpretējams, kas kopumā diemžēl netieši ietekmē KNAB neatkarības garantijas un darbības efektivitāti. Līdz ar to diemžēl jāsecina, ka problēmas KNAB darbības noregulējumā pastāv daudz plašākā kontekstā. No labas pārvaldības viedokļa šāda situācija nedrīkstētu būt.

Attiecībā uz likumprojektu vēlos atzīmēt šādus aspektus.

Pirmkārt, likumprojekts salīdzinājumā ar spēkā esošo KNAB likumu ir pārlicenošāk vērsts uz starptautisko saistību un rekomendāciju ieviešanu, stiprinot KNAB neatkarības garantijas. No labas pārvaldības principa viedokļa tas vērtējams pozitīvi, jo tas veicinās iedzīvotāju un visas sabiedrības intereses.

Otrkārt, no tiesiskās skaidrības un noteiktības viedokļa² pozitīvi ir vērtējams, ka likumprojekts skaidri nosaka KNAB amatpersonu dienesta tiesisko attiecību jautājumu, novēršot līdz šim pastāvošas neskaidrības un likuma neviennozīmīgu interpretāciju. Šajā jautājumā vērtējumu ir devusi Satversmes tiesa, atzīstot, ka KNAB darbinieki ir valsts dienestā. Uzskatu, ka KNAB darbinieku dienesta attiecības primāri ir regulējamas ar publiskajām tiesībām. Tas izriet arī no publisko tiesību doktrīnas. Likumprojektā iestrādātais ir pareizs uzstādījums.

Treškārt, pozitīvi vērtējams, ka atšķirībā no spēkā esošā KNAB likuma likumprojektā ir nodalīta KNAB priekšnieka pieņemto lēmumu uzraudzības kārtība. Tādējādi ir definētas uzraudzības robežas, cik tālu var veikt pārraudzību Ministru prezidents. Iespējams, ir diskutējamas nianse, kādā veidā Ministru prezidents var īstenot KNAB priekšnieka vērtēšanas procedūru, taču no tiesiskās noteiktības un KNAB neatkarības garantiju viedokļa šāds regulējums ir nozīmīgs.

Ceturtkārt, manā skatījumā, ir pareizi, ka likumprojektā nav paredzēta KNAB padome kā pašpārvaldes institūcija. Jebkuras valsts pārvaldes iestādes vadītājs ir atbildīgs par iestādi un tās darbu kopumā, tāpēc arī iestādes lēmumu pieņemšanā KNAB priekšniekam ir noteicošā loma. Padomes kompetenci, manā skatījumā, ir iespējams

² Šie principi ir atvasināti no tiesiskās valsts principa; šie principi raksturo tiesisko regulējumu arī no labas pārvaldības viedokļa.

noregulēt ar iekšējiem normatīvajiem aktiem, paredzot, ka vadības sanāksmēs ar vadošajām KNAB amatpersonām ir izlemjami KNAB stratēģiskie jautājumi.

Visbeidzot, šī gada 11. maijā Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā jau tika skatīts jautājums par likumprojekta tālāku virzību. Tika nolemts to virzīt diskusijām un turpmākai izstrādei šīs komisijas apakškomisijā. Tas nozīmē, ka no likumdevēja puses konceptuāli ir atbalstīta likumprojekta virzība, tātad arī nepieciešamība pēc pārmaiņām šajā jomā.

Uzskatu, ka minēto apsvērumu dēļ likumprojekta virzība Saeimā ir atbalstāma. Jo ātrāk likumdevējs izšķirsies likumprojektu atbalstīs, jo ātrāk varēs panākt skaidrību šajā jautājumā un sakārtot šo jomu cita starpā no labas pārvaldības viedokļa, kas sabiedrības acīs nav mazsvarīgi.

Ar cieņu,

tiesībsargs

J. Jansons